

Για τη διαχείριση
των σκουπιδιών
και τον πολιτισμό
της μόλυνσης

Μάης 2011

Εδώ και 4 μήνες ήταν η Κερατέα. Πριν 3 χρόνια ήταν η Λευκίμμη. Στο ενδιάμεσο γνωρίσαμε το Καρβουνάρι Θεσπρωτίας, το Ελληνικό Ιωαννίνων, το Γραμματικό Αττικής. Αφορμή ήταν η σύγκρουση των τοπικών κοινωνιών με τις αστυνομικές δυνάμεις και την δύναμη της κρατικής επιβολής που καθόρισε στους τόπους τους «την λύση του προβλήματος των σκουπιδιών», δηλαδή την χωροθέτηση χωματερών κοντά στις κοινότητές τους. Οι εικόνες που μας έφτασαν ήταν πάνω-κάτω παρόμοιες: οι εργολάβοι με τις μπουλντόζες τους, οι μπάσοι με τα δακρυγόνα και τα γκλομπ τους, το κράτος με τους γραβατωμένους υπουργούς του σε ασκήσεις αυστηρότητας, οι τοπικοί άρχοντες σε ασκήσεις αγωνιστικότητας, οι κάτοικοι με τα οδοφράγματα και τα μπλόκα τους. Στον πυρήνα των παραπάνω αγώνων βρέθηκε η διαχείριση των απορριμμάτων από το ελληνικό κράτος κάτι που αποδεικνύει ότι η ιστορία των σκουπιδιών δεν συνοψίζεται στους κάδους απορριμμάτων κάτω απ' το διαμέρισμά μας.

Η επιλογή μας να μελετήσουμε συλλογικά, να προβληματιστούμε, να δράσουμε αλλά και να συγγράψουμε την παρακάτω μπροσούρα προκύπτει από την ανάγκη μας να δούμε το ζήτημα των σκουπιδιών, της μόλυνσης και της ανάπτυξης ΣΥΝΟΛΙΚΑ. Ως έναν κομβικό παράγοντα που επηρεάζει άμεσα τις ζωές μας και τις συνθήκες επιβίωσης μέσα στη μητρόπολη αλλά και ως ένα θεμελιώδες κοινωνικό ζήτημα που στοιχειώνει τις κοινωνίες του σύγχρονου καπιταλιστικού κόσμου. Σ' αυτό συνηγούνται όχι μόνο οι ακραίες καταστροφικές συνέπειες της καπιταλιστικής ανάπτυξης πάνω στο πλανήτη μας αλλά και τα πλείστα παραδείγματα αγώνων και αντιτάσεων ενάντια στη λεπτασία ανθρώπου και φύσης από το κράτος και το κεφάλαιο. Συγκεκριμένα, το ζήτημα των σκουπιδιών και της διαχείρισής τους μέσα στον πολιτισμό της διευρυμένης μόλυνσης και ρύπανσης δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ως μια παραφωνία

του καπιταλισμού ούτε ως ένα πρόβλημα που δημιουργεί το «απάνθρωπο» πρόσωπό του που χρειάζεται τιθάσευση και εξορθολογισμό. Αντίθετα, αποτελεί μια δομική αντίφαση του καπιταλιστικού συστήματος και της ανάπτυξής του που παράγεται από τον καταστροφικό και απάνθρωπο πυρήνα του: την εκμετάλλευση ανθρώπου και φύσης.

Βέβαια, τα παραπάνω δεν οδηγούν στο εσχατολογικό συμπέρασμα της αναπόφευκτης καταστροφής του πλανήτη ούτε όμως και στην αυταπάτη των μερικών ή ολικών λύσεων για το ζήτημα των σκουπιδιών μέσα από τις πράσινες και οικολογικές πολιτικές του κράτους και του κεφαλαίου σε παγκόσμιο και εγχώριο επίπεδο. Εν ολίγοις, ούτε θα σταυρώσουμε τα χέρια αναμένοντας κάποιο λυτρωτικό τέλος, ούτε θα περιμένουμε σωτήριες λύσεις απ' αυτούς που εδώ και αιώνες αποτελούν την πηγή της εκμετάλλευσης, της ανισότητας και της αδικίας, ούτε και θ' αποδεχτούμε τους μονόδρομους της καπιταλιστικής βαρβαρότητας αναζητώντας εναλλακτικές και διαχειριστικές λύσεις που θα διοχετεύουν την σκέψη μας, την δράση μας και την συνειδήσή μας από το κατεχόμενη πρόβλημα στα επιμέρους συμπτώματά του. Για μας, η ίδια η ανθρώπινη δραστηριότητα μέσα από την συλλογική αμφισβήτηση και την κοινωνική χειραφέτηση, μέσα από τις αξίες της αυτοοργάνωσης, της αλληλεγγύης και της αντίστασης, μέσα από τον ανυποχώρητο πόλεμο με τις προσαγές του κράτους και του κεφαλαίου, μπορεί να υπερβεί τις ίδιες τις αντιφάσεις των σύγχρονων κοινωνιών της μισθωτής σκλαβιάς, της, του ολοκληρωτισμού και της βαρβαρότητας, της καταστροφής της φύσης...Οι ίδιοι οι αγωνιζόμενοι μέσα από το συλλογικό βίωμα του αγώνα, σε κάθε βήμα τους προς την ανατροπή και την απελευθέρωση μπορούν να προβληματίζονται και να πειραματίζονται με κάθε έκφανση του κοινωνικού ζητήματος ανοίγοντας δρόμους για την κοινωνία της αλληλεγγύης και της αυτοδιεύθυνσης, της ελευθερίας και του σεβασμού προς τον άνθρωπο και τη φύση.

Από την «πολιτισμένη Ευρώπη»...

Συνήθως, όταν ανοίγει η δημόσια κουβέντα γύρω από το ζήτημα των απορριμμάτων, η γνωστή επιβодός (όπως και σε πολλά ζητήματα) καταλήγει στη σύγκριση με το εξωτερικό και συγκεκριμένα με την «πολιτισμένη Ευρώπη». Ας δούμε λοιπόν τι γίνεται «εκεί». Σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ε.Ε., η κυρίαρχη μορφή διαχείρισης των αστικών απορριμμάτων παραμένουν τα ΧΥΤΑ¹-ΧΥΤΥ². Μερικές χώρες (Ελβετία, Αυσ-

1 ΧΥΤΑ: Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων. Στην πράξη, πρόκειται για μέθοδο απόθεσης και ταφής απορριμμάτων χωρίς προηγούμενη επεξεργασία τους. Η κατασκευή του περιλαμβάνει την δημιουργία μιας λεκάνης-κοιλώματος στο έδαφος όπου στη βάση του τοποθετείται μια «ειδική μεμβράνη» όπου επικάθονται τα ανεπεξέργαστα απορρίμματα και «συγκρατεί» τα τοξικά σταγονίδια (στραγγίσματα) ώστε να μην διαχυθούν στον υδροφόρο ορίζοντα και τον περιβάλλοντα χώρο. Υποτίθεται ότι με ειδικά «δίκτυα συλλογής», τα στραγγίσματα επανέρχονται μέσα στη μάζα των απορριμμάτων επιταχύνοντας την βιοαποικοδόμησή τους. Πάνω από κάθε παχύ στρώμα απορριμμάτων τοποθετείται κύμα.

Ωστόσο, έχει περίτρανα αποδειχθεί («επιστημονικά» και εμπειρικά) ότι αυτή η μέθοδος καταστρέφει ανεπανόρθωτα τον υδροφόρο ορίζοντα της ευρύτερης περιοχής του ΧΥΤΑ ενώ απελευθερώνει τεράστιους όγκους μολυσμένου αέρα καθώς και μεθάνιου που μπορεί εύκολα να προκαλέσει ανάφλεξη και συμβάλλει τα δέοντα στο φαινόμενο του θερμοκηπίου. Ακόμα και για τους «ειδικούς» πλέον, ο ΧΥΤΑ δεν διαφέρει σε τίποτα από την γνωστή σε όλους μας χωματερή όπου τόνοι σκουπιδιών απλώς θάβονται κάτω από τόνους χώματος.

2 ΧΥΤΥ: Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων. Η διαφορά του με το ΧΥΤΑ έγκειται στο «τι θάβουμε» στη χωματερή. Η εγκατάσταση ΧΥΤΥ προϋποθέτει και ένα κέντρο διαλογής όπου τα απορρίμματα διαχωρίζονται σε ανακυκλώσιμα (χαρτί, γυαλί, αλουμίνιο κ.α) και μη. Τα πρώτα παίρνουν τον δρόμο της ανακύκλωσης και τα δεύτερα παίρνουν ξανά τον δρόμο της απόθεσης σε «ειδικά» διαμορφωμένα κύτταρα εντός του υπεδάφους όπου επικαλύπτονται με κύμα. Οι συνέπειες από την λειτουργία τους δεν διαφέρουν από αυτές των ΧΥΤΑ. Σίγουρα, όμως, πρόκειται για μια «πιο κοστοβόρα αλλά εξίσου προσωρινή λύση» από τους ειδικούς.

στρία, Σουηδία) μέσα στην δεκαετία του '90 άρχισαν ν' αναπτύσσουν τις μεθόδους της θερμικής επεξεργασίας και της παραγωγής κομποστ ενώ παράλληλα ακολουθούν προγράμματα ανακύκλωσης που αφορά μικρή ποσοστιαία ποσότητα των παραγόμενων απορριμμάτων (10-20%). Χώρες όπως η Αγγλία, η Γαλλία και η Νορβηγία αλλά κυρίως οι χώρες της Μεσογείου όπως η Ιταλία, η Ισπανία και (βεβαίως-βεβαίως) η Ελλάδα στέλνουν σε χωματερές (ΧΥΤΑ-ΧΥΤΥ) την συντριπτική πλειοψηφία των αστικών απορριμμάτων τους (60-80%) και ανακυκλώνουν μικρά ποσοστά απορριμμάτων. Η Ελλάδα, στέλνει στις χωματερές περίπου το 90% των απορριμμάτων ενώ κατέχει την τελευταία θέση μαζί με την Πολωνία στην λίστα της Ε.Ε που αφορά το ποσοστό των ανακυκλωσίων υλικών.

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω της αντίστοιχης Επιτροπής που αφορά την διαχείριση των απορριμμάτων, από τα τέλη της δεκαετίας του '90 χαρακτηρίζεται από το γνωστό δίπολο «λιγότεροι πόροι/έξοδα -περισσότερο κέρδος». Δηλαδή, παράγει πολιτικές και οδηγίες στην κατεύθυνση της συμπίεσης των οικονομικών πόρων που επενδύονται από την Ε.Ε και τα κράτη-μέλη στον τομέα των απορριμμάτων προτείνοντας νέες και φτηνές τεχνολογίες διαχείρισης ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την «αξιοποίηση» των απορριμμάτων είτε για την παραγωγή ενέργειας είτε για την ανάκτηση υλών. Μέσα σ' αυτό το παιχνίδι, οι κάθε λογής ιδιωτικοί επενδυτές (πχ. βιομηχανίες, εταιρίες νέων τεχνολογιών, νέοι «πράσινοι» επιχειρηματίες) είναι ευπρόσδε-

κτοι ενώ το παραγόμενο κέρδος από την «αξιοποίηση των απορριμμάτων» αποτελεί και τον οδηγό για την έγκριση ή απόρριψη παρόμοιων πολιτικών από τα κράτη-μέλη. Έτσι, γίνεται φανερό ότι και οι «οικολογικές ανησυχίες» της πολιτισμένης Ευρώπης έχουν ημερομηνία λήξης και δεν ανακυκλώνονται!

Πρακτικά, οι βασικοί άξονες της πολιτικής αυτές συνοψίζονται ως εξής:

■ ανακύκλωση στη πηγή. Μια φτηνή και συμφέρουσα λύση όπου το κάθε νοικοκυριό συμβάλλει στον διαχωρισμό των απορριμμάτων, ανακυκλώσιμων ή μη, «συμβάλλοντας έμπρακτα» στην αντιμετώπιση του προβλήματος που λέγεται σκουπίδια. Ο ενεργός πολίτης μπορεί αν θέλει να κωνέψει αμάσπη την καραμέλα της οικολογικής ευαισθητοποίησης του ίδιου καταρχήν αλλά και των τοπικών αρχών που τον προμηθεύουν με τις ειδικές σακούλες και πολύχρωμους κάδους ανακύκλωσης θεωρώντας ότι «αφού είσαι μέρος του προβλήματος, πρέπει να'σαι και μέρος της λύσης».

■ κλείσιμο και κατάργηση των ανεξέλεγκτων χωματερών και των ΧΥΤΑ. Αντικατάστασή τους από Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) όπου περιλαμβάνουν χώρους υποδοχής των στερεών αποβλήτων, την διαλογή των ανακυκλώσιμων υλικών, τις μονάδες λιπασματοποίησης ή θερμικής επεξεργασίας και την δημιουργία εγκαταστάσεων ΧΥΤΥ όπου θάβονται τα υπολείμματα των παραπάνω επεξεργασιών καθώς και τα μη

ανακυκλώσιμα υλικά.

■ χρηματοδότηση των χωρών της Ε.Ε για την αντικατάσταση των ΧΥΤΑ με ΟΕΔΑ και πρόστιμα στις χώρες-μέλη για την λειτουργία ΧΥΤΑ μετά το 2007.

■ αξιοποίηση των απορριμμάτων μέσα από την ανακύκλωση, την ανάκτηση υλικών, την κομποστοποίηση και την παραγωγή ενέργειας.

...στη ντόπια έκδοχή του σκουπιδό- ζητήματος

Στην Ελλάδα, η βαβούρα γύρω από το ζήτημα των σκουπιδιών δεν είναι καινούργια. Είτε η βρώμα από τις διάσπαρτες χαβούζες και η ασφυκτική συνθήκη ζωής για ολόκληρες περιοχές, είτε η αποθράσυνση των εργολάβων και η κρατική υποκρισία, είτε οι κατά τόπους σποραδικές αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών, φέρνουν ξανά και ξανά το ζήτημα «στην επικαιρότητα». Ψυτάλλεια, Φυλή, Λευκίμμη Κέρκυρας, Ελληνικό Ιωαννίνων, Καρβουνάρι Θεσπρωτίας, Γραμματικό, Κερατέα και ο κατάλογος παραμένει ατελείωτος και ανοικτός.

Ας δούμε λίγο σύντομα τι συμβαίνει στην Ελλά-

δα με το ζήτημα των σκουπιδιών.

Το 1970 συγκροτείται ο Ενιαίος Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής (ΕΣΔΚΝΑ) που είναι ο υπεύθυνος φορέας για την συλλογή, διαχείριση και απόθεση των σκουπιδιών. Το 1989 γίνεται η πρώτη επίσημη πανελλαδική καταγραφή γύρω από το σκουπιδόζητημα και καταγράφονται 1.420 εγκεκριμένοι και 3.430 παράνομοι χώροι εναπόθεσης απορριμμάτων. Η ΤΕΔΚΝΑ (τοπική ένωση Δήμων και Κοινοτήτων) ,απόγονος της ΕΣΔΚΝΑ, τη δεκαετία του '90 προπαθώντας ν' αντιμετωπίσει τις «ανοιχτές πληγές» της Φυλής και της Ψυτάλλειας³ που έχουν κορεστεί μετά από δεκαετίες λειτουργίας, αναζητά νέους χώρους ώστε να χωροθετηθούν κι άλλοι ΧΥΤΑ εντός των ορίων της Αττικής. Αυλώνα, Γραμματικό, Κερατέα, Υμηπτός, Κορωπί, Μαρκόπουλο αποτελούν περιοχές-φιλέτα με φτηνή γη για την χωροθέτηση νέων ΧΥΤΑ αφού κατά κύριο λόγο αποτελούν αγροτικές ή δασικές εκτάσεις. Και επειδή στον ορεινό όγκο του Υμηπτού επιλέχτηκε να πέσει το βάρος των αυτοκινητόδρομων που «ανακουφίζουν το κυκλοφοριακό της Αθήνας» ενώ στην ευρύτερη περιοχή του Μαρκόπουλου σχεδιαζόταν η κατασκευή του αερολιμένα «Ελ.Βενιζέλος» , το 1997 πριμοδοτούνται σκόπιμα οι «λύσεις» του

³ Στο νησάκι της Ψυτάλλειας καταλήγουν τα αστικά λήμματα σχεδόν όλο του Λεκανοπεδίου εδώ και δεκαετίες. Προβλήθηκε ως «σύγχρονη λύση» που θα ξανακάνει βιώσιμο τον Αργοσαρωνικό κόλπο όπου κατέληγαν οι υπόνομοι της μητρόπολης. Εκτοτε, η λυματολόσση της Ψυτάλλειας συνεχίζει να χύνεται στη θάλασσα και ο μολυσμένος αέρας της να στοιχειώνει ολόκληρες γενιές ανθρώπων που μεγάλωσαν στο Πέραμα, στο Κερατσίνι και άλλες γειτονίες.

Οβριοκάστρου Κερατέας, του Μαυροβουνίου Γραμματικού και του Αυλώνα κάτι που, 8 χρόνια μετά, εξασφαλίζει στο ελληνικό κράτος ευρωπαϊκά κονδύλια 125.000.000 ευρώ.

Οι αρχές του νέου αιώνα βρίσκουν το ελληνικό κράτος να τρέχει να προλάβει την εναρμόνιση με το κοινοτικό δίκαιο και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ήδη απ' το 1997 στην Ελλάδα ως διαχείριση απορριμμάτων νοείται η κατασκευή και λειτουργία ΧΥΤΑ κάτι που η Ε.Ε θεωρεί απλό «θάψιμο» των απορριμμάτων (δηλ. μέθοδο διαχείρισης του εδάφους). Μάλιστα, η Ε.Ε το 1999 εξαιρεί εντελώς από την νομοθεσία της τον όρο ΧΥΤΑ επιβάλλοντας την επεξεργασία τους πριν την εναπόθεσή τους σε χώρους ταφής των υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ) διαχωρίζοντας έτσι την έννοια της διαχείρισης απ' αυτήν της απόθεσης των απορριμμάτων. Ακολούθως, η Ελλάδα χωρίς να «εναρμονιστεί νομοθετικά» με τις οδηγίες της ΕΕ, θεσπίζει την λειτουργία των ΧΥΤΑ ως μέθοδο απόθεσης και το 2003 προχωρά στην σύνταξη 13 Περιφερειακών Σχεδιασμών Διαχείρισης των Απορριμμάτων (ΠεΣ-ΔΑ) που αφορά την κατασκευή και λειτουργία ΧΥΤΑ σε περιφερειακό επίπεδο ανάλογα με τους προϋπάρχοντες σχεδιασμούς των νομαρχιών που λαμβάνουν υπόψην «τις υπάρχουσες ανάγκες». Οι τοπικοί άρχοντες χέρι-χέρι με το κεντρικό κράτος τρέχουν να προλάβουν τα ευρωπαϊκά κονδύλια που αφορούν την διαχείριση των απορριμμάτων και καταφέρνουν την ένταξη 45 ΧΥΤΑ στο Β' και Γ' ΚΠΣ (κοινοτικό πλαίσιο στήριξης) αφού κανείς δεν μπαίνει στον κόπο να

ελέγξει αν οι νέες εγκαταστάσεις που διαφημίζει το ελληνικό κράτος τηρούν τις προϋποθέσεις που θέτει η Ε.Ε. Ο παραλογοισμός οξύνεται το 2005 όταν η Ε.Ε παίρνει χαμπάρι ότι πρόκειται για κατασκευή ΧΥΤΑ που η ίδια έχει απορρίψει ήδη από το 2003 και έτσι παγώνει την χρηματοδότησή τους. Το ελληνικό κράτος για να μην αφήσει απλήρωτους τους αγαπημένους του εθνικούς εργολάβους εντάσσει τα παραπάνω «οικολογικά» έργα στο Πρόγραμμα Δημοσίων Έργων (δηλαδή ζεστό χρήμα από τον κρατικό προϋπολογισμό!). Και ενώ η διαδικασία κατασκευής 120 ΧΥΤΑ βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη, το ελληνικό κράτος τρέχει να «εναρμονιστεί» εκ νέου με τις κοινοτικές οδηγίες και να κάνει νέες μελέτες/δημοπρατήσεις/κατασκευές για την αντικατάσταση των ΧΥΤΑ με ΧΥΤΥ ώστε ν' αποφύγει και την δαμόκλειο σπάθη των προστίμων από την Ε.Ε. Πρόστιμα που αποτελούν το κυρίαρχο επιχείρημα από τους κρατούντες ώστε να επιταχύνουν και να νομιμοποιήσουν ταυτόχρονα τους καταστροφικούς σχεδιασμούς τους ειδικότερα εν μέσω «δημοσιονομικής κρίσης και χρέους» όπου η Ελλάδα δεν έχει «χρόνο και χρήμα για χάσιμο». Και βέβαια, είναι σύνθηες πλέον οι καταστάσεις «έκτακτης ανάγκης» που σπίνει το κράτος παρέα με τα προπαγανδιστικά παπαγάλια του όχι μόνο να εκβιάζουν την κοινωνική συναίνεση αλλά και ν' ανοίγουν τον δρόμο για την κατασταλτική διαχείριση κάθε κοινωνικής έντασης.

Και η Κερατέα είναι απλώς μια ιστορική συμπτώκωση αυτής της εξέλιξης...

Από τις
«ανεξέλεγκτες
εστίες
μόλυνσης»...

Εδώ και δεκαετίες, οι πολιτικές διαχειρίσεις των σκουπιδιών διαμορφώνονταν από το συνδυασμό των εργολαβικών/επιχειρηματικών συμφερόντων, των τοπικών πελατειακών σχέσεων, των «τρεχουσών αναγκών» των μητροπολιτικών σχηματισμών, της λογικής των «προσωρινών λύσεων» και της κρατικής ασοδοσίας. Η κρατική ρητορική επικαλούταν την διαμόρφωση «άμεσων λύσεων σε φλέγοντα ζητήματα» κάτι που υπαγόρευε την συνέχιση της λειτουργίας χιλιάδων χωματερών ανά την Ελλάδα και έριχνε το μπαλάκι της υλοποίησης και νομιμοποίησης των καθεστωτικών επιλογών στις πλάτες της πρόθυμης τοπικής αυτοδιοίκησης. Έτσι, οι δημοτικές αρχές διαχειρίζονταν τις υπηρεσίες αποκομιδής, επέβαλαν δημοτικά τέλη και μεταμόρφωναν ολόκληρα δάση και αγροτικές εκτάσεις σε χωματερές όπου έκαιγαν και έθαβαν τα σκουπίδια, οι δημοτικοί άρχοντες προωθούσαν κατά καιρούς διάφορα προγράμματα «περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης» και ανακύκλωσης ενώ ταυτόχρονα οι ενώσεις δήμων και κοινοτήτων οργάνωναν και προγραμματίζαν τη λειτουργία των χωματερών.

Την τελευταία δεκαετία, όμως, το ελληνικό κράτος βρίσκει αντιμετώπιση με τα συσσωρευμένα προβλήματα των πολιτικών διαχειρίσεων που ακολουθούσε μέχρι σήμερα και κυρίως με τις εκρηκτικές αντιφάσεις που αυτές προκάλεσαν. Ξαφνικά, επικαλείται «λόγους δημοσίου συμφέροντος και δημόσιας υγιεινής» και φιλοδοξεί να «βάλει τάξη στις ανεξέλεγκτες εστίες μόλυνσης» που έσπευρε όλη την ελληνική επικράτεια με

την αγαστή συνεργασία των τοπικών αρχόντων. Και εγένετο: περιφερειακός σχεδιασμός διαχειρίσεων των απορριμμάτων! Περιλαμβάνει:

- τον χωρο-ταξικό καθορισμό των «υπερσύγχρονων» χωματερών που πασπαλίζονται με πολλούς τόνους τεχνοκρατικής ειδημοσύνης και θεσμικών εγγυήσεων

- την «εισαγωγή» και έγκριση των απαιτούμενων «πράσινων τεχνολογιών διαχείρισης»

- την προώθηση των προγραμμάτων ανακύκλωσης σε τοπικό επίπεδο με την σύμπραξη ΟΤΑ και εργολάβων

...στην χωροταξία των ρύπων...

Όπως κάθε πολιτική που χαράσσεται «από τα πάνω» μέσα στα πολιτικά και οικονομικά διευθυντήρια του καθεστώτος και επιβάλλεται στους «από κάτω» αυτής της κοινωνίας, δεν μπορεί παρά να κουβαλά όλα τα συστατικά που συνθέτουν την εξουσία τους: την διαιώνιση της εκμετάλλευσης και της αλλοτρίωσης, την εδραίωση της αδικίας και της ανισότητας, την εγκαθίδρυση της βαρβαρότητας και του ολοκληρωτισμού. Όσο κι αν αυτές οι πολιτικές πλασάζονται με δημοκρατικές και συναινετικές αυταπάτες και πασπαλίζονται με την «ουδετερότητα» της επι-

στήμης και την καραμέλα της οικολογίας. Έτσι και ο «χωροταξικός σχεδιασμός και καθορισμός» των νέων χωματερών παραμένει καθοριστικά ΤΑΞΙΚΟΣ ενισχύοντας την υποτίμηση της ζωής μας και την λεηλασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Πρόκειται για τον σχεδιασμό που συνεχίζει να καταδικάζει όλες τις γειτονιές της Δυτικής Αττικής στην κοινωνική ασφυξία «ανανεώνοντας» συνεχώς εδώ και δεκαετίες την λειτουργία της χωματερές της Φυλής και του σκουπιδο-νησιού της Ψυτάλλειας. Από το 1965 η χωματερά της Φυλής δέχεται σχεδόν το σύνολο των απορριμμάτων του λεκανοπεδίου συμπεριλαμβανομένων των νοσοκομειακών αποβλήτων και τοξικών ουσιών. Παρά τις συνεχείς διαπιστώσεις (και από «επίσημα χείλη») περί κορεσμού της, η αδιάκοπη λειτουργία της εξασφαλίζεται με την διάνοιξη «νέων κυττάρων» ταφής απορριμμάτων πάνω στις πλαγιές του Θριάσιου Πεδίου που αφενός επεκτείνουν την έκταση της και αφετέρου διογκώνουν ανεπανόρθωτα στις ασφυκτικές συνθήκες ζωής στη δυτική Αττική και την μητροπολιτική χαβούζα ευρύτερα. Μέχρι και τώρα, τα «πείράματα» της Φυλής και της Ψυτάλλειας (που συνήθως αλληλοϋποσπνρίζουν τον κορεσμό τους μεταφέροντας λήμματα ή σκουπίδια εκατέρωθεν) βρίσκονται ψηλά στις προτεραιότητες των αρμόδιων υπουργών αφού συνεχίζουν να προσφέρουν «προσωρινές λύσεις» στο σκουπιδο-αδιέξοδο της μητρόπολης. Μάλιστα, η λειτουργία τους συνεχίζει να εμπλουτίζεται και με νέες εγκαταστάσεις (πχ.

βιολογικός καθαρισμός, κέντρο διαλογής, «πilotική μονάδα» θερμικής αξιοποίησης) που απλώς βελτιώνουν την οικονομική επιφάνεια των ανάδοχων εργολάβων και των φορέων διαχείρισης είτε μέσω της «επίσημης οδού», της επιβολής δημοτικών χαρατσιών, είτε μέσω της «ανεπίσημης» και ευρέως διαδεδομένης, της μίζας, των φωτογραφικών διαγωνισμών, των ευρωπαϊκών κονδυλίων κ.α. Παρόλα αυτά, ο μολυσμένος αέρας από διοξείδια, η μόχθα της λυματολάσπης και η δυσωδία που αναβλύζει από την θάλασσα είναι μερικά από τα στοιχεία που διαμορφώνουν την καθημερινότητα των κατοίκων.

Είναι αυτός ο σχεδιασμός που επέβαλλε την χωροθέτηση χωματερών δίπλα στις «φτωχές» κοινότητες της Λευκίμμης, του Ελληνικού Ιωαννίνων, του Καρβουναρίου Θεσπρωτίας κ.α. «Φτωχές» διότι το φυσικό τους τοπίο δεν έχει μετατραπεί πλήρως σε «τουριστικά αξιοθέατα» και επειδή οι «φτωχές τουριστικές υπηρεσίες» που διαθέτουν δεν τους επιτρέπει να γευτούν τις «ευεργετικές συνέπειες» της ακόρετης τουριστικής ανάπτυξης που εξελίσσεται τα τελευταία χρόνια στο νησί της Κέρκυρας και στην παραλιακή Ήπειρο αντίστοιχα. Η ανάπτυξη της τουριστικής ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας στις εν λόγω περιοχές πέρα από την λεηλασία των παραλιών, των βουνών και των ποταμιών και την περαιτέρω αλλοτρίωση των κοινωνικών σχηματισμών, σχέσεων και συνειδήσεων «κομίζει» και τα απόβλητά της. Όσο κι αν φαίνεται περιέργο, ο τουριστικός τομέας είναι ένας από τους πιο «βρώμικους» του καπιταλιστικού κόσμου αφού τα τε-

ρατώδη ξενοδοχεία και άλλες μορφές μαζικής διαμονής (bungalows, οργανωμένα camping κ.α) παράγουν καθημερινά τόνους απορριμμάτων που προκύπτουν από τις «υπηρεσίες φιλοξενίας» που παρέχουν (πχ. μαζική εστίαση). Έτσι, σύμφωνα με τα σαΐνια των υπουργείων μέσα στον αναπτυξιακό χάρτη της δυτικής Ελλάδας πρέπει να βρεθούν μερικά «τυφλά σημεία», μακριά από τα μάτια της πελατομάζας των τουριστών, όπου θα επωμιστούν το βάρος των «αντικειμενικών αναγκών» που παρουσιάζονται στην περιοχή. Τι κι αν κάτω απ' την Μεσοράχη Λευκίμμης αναβρύζουν τόνοι νερού λίγα μόλις μέτρα μακριά από την θάλασσα, τι κι αν οι μπουλντόζες των κατασκευαστών πρέπει να περάσουν πάνω από δάση, αρχαιολογικούς χώρους, ποτάμια και...χιλιάδες ζωές. Ειδικότερα, το παράδειγμα της δυτικής Ελλάδας που η βίαιη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας την καθιστά «αναπτυξιακό υπόδειγμα» για τη μετα-ολυμπιακή Ελλάδα είναι ενδεικτικό για τα συντρίμια που αφήνουν πίσω τους οι οδοστρωτήρες της ανάπτυξης. Από τα τσιμεντένια χιλιόμετρα της Ιόνιας οδού που χαραχτηκαν πάνω σε πλούσια δάση και βουνά της Ηπείρου μέχρι την εμπορευματοποίηση κάθε κόκκου άμμου στα παράλια της Ηπείρου και τα νησιά της Κέρκυρας, της Κεφαλονιάς και της Ζακύνθου καθώς και πλήθος άλλων αναπτυξιακών σχεδιασμών ή «υποδομών» (πχ. χωματερές, πάρκα ανεμογεννητριών κ.α.), γίνεται φανερό ότι οι ατμομηχανές της ανάπτυξης και της καπιταλιστικής συσσώρευσης κέρδους δεν είναι άλλες από την εκμετάλλευση και την

λεηλασία ανθρώπου και φύσης. Είναι σαφές ότι η προσπάθεια «εξορθολογισμού» του σκουπίδο-αδιεξόδου με τα συνήθη οικονομικο-πολιτικά κριτήρια των εργολάβων, των τοπικών αρχόντων, των βιομηχανιών και της κρατικής εξουσίας δεν θα μπορούσε παρά να αναπαράγει και να οξύνει συνάμα την δομική αντίφαση του πολιτισμού της μόλυνσης: όσο ο καπιταλισμός αναπτύσσεται μετατρέποντας την φύση και τον άνθρωπο σε «πλούσιες αποικιοκρατίες», τόσο θα πλησιάζει η απονέκρωση του πλανήτη μετατρέποντας την καταστροφή του σε αναπόφευκτη συνέπεια.

...και στην απάτη της ανακύκλωσης

Κι όμως, η ανακύκλωση δεν είναι ντόπιο φρούτο. Κρατικά και ευρωπαϊκά κονδύλια για προγράμματα διαχείρισης, «πράσινες» διαφημιστικές δαπάνες από media/επιχειρήσεις/τοπικές εξουσίες, «οικολογικές» στρατηγικές προώθησης και πώλησης εμπορευμάτων σε «ενεργούς πολίτες», ανταποδοτικά οφέλη για «ευαίσθητες» βιομηχανίες, συνθέτουν το βρώμικο παζλ της ανακύκλωσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η «επαναστατική πρόταση» και η συνακόλουθη μόδα γύρω από την ανακύκλωση υφαίνουν τον ιστό ανάμεσα

στην κυρίαρχη και υποκριτική κινδυνολογία περιμολογικής κρίσης και στην προσπάθεια νομιμοποίησης του καπιταλιστικού κόσμου της μόλυνσης μέσα από την πράσινη ανάπτυξή του. Άς τα πάρουμε απ' την αρχή.

Τον Δεκέμβριο του 2001, στην Ελλάδα ιδρύεται η Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (Ε.Ε.Α.Α) με βάση το νόμο Ν2939/01 που ενσωματώνει αντίστοιχη οδηγία της Ε.Ε. Στο μετοχικό της κεφάλαιο συμμετέχει κατά 35% το ελληνικό κράτος μέσω της ΚΕΔΚΕ (κεντρική ένωση δήμων και κοινοτήτων) και κατά 65% εμπορικές και βιομηχανικές πολυεθνικές επιχειρήσεις όπως η Coca Cola, η Unilever, η Procter & Gamble κ.α. Το τότε υπουργείο ΥΠΕΧΩΔΕ υποχρεώνει τους ΟΤΑ να συνάπτουν συμβάσεις συνεργασίας με την εταιρεία όσον αφορά στη συλλογή και διαχείριση των απορριμμάτων. Έτσι, στήνεται το γνωστό κομμοτραγικό σκηνικό: η εταιρεία εξοπλίζει τους Δήμους με τους γνωστούς μπλε κάδους, οι δημοτικές υπηρεσίες συλλέγουν τα απορρίμματα των μπλε κάδων με τις γνωστές σκουπιδιάρες τους μαζί με όλα τα άλλα απορρίμματα και οι σκουπιδιάρες αδειάζουν όλα τα απορρίμματα μαζί στη πιο κοντινή χωματερή!

Στο ενδιάμεσο, οι κάτοικοι προμηθεύονται τις πολυδιαφημισμένες σακούλες ανακύκλωσης και «διαχωρίζουν στη πηγή» τα σκουπίδια τους, πληρώνουν μέσα στα δημοτικά τέλη επιπλέον χαράτσι χάριν της συμβάσεως με τον εργολάβο και νιώθουν ήσυχoi αφού «κάνουν ανακύκλωση» και «είναι οικολόγοι»! Αν αυτό δεν είναι

απάτη, τότε τι είναι; Βέβαια, όλα αυτά δεν έγιναν στα μουλκωτά⁴. Αντίθετα, συνδυήθηκαν από έναν παροχυσμό διαφήμισης, προπαγάνδας, εκδηλώσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, τηλεοπτικών κερπανιών όπου κράτος και βιομήχανοι βαφτίστηκαν ευαίσθητοι και υπεύθυνοι και οι πολίτες ενεργοί και συμμετέχοντες. Η παροιμία το λέει: «αφεντικά και δούλοι, σκατά γινήκαμ' ούλοι»!

Στην Ελλάδα αλλά και παγκόσμια, πάνω στην πρόταση της ανακύκλωσης στήθηκε μια τεράστια οικονομική κομπίνια ή στρατηγική όπως το ονομάζουν οι managers. Η ανακύκλωση άνοιξε νέες αγορές: νέες αγορές για τις επιχειρήσεις νέων τεχνολογιών που ψάχνουν να βρουν προγράμματα ανακύκλωσης να προωθήσουν σε δημόσι-

⁴ Βέβαια, η εφαρμογή του παραπάνω σχεδισμού δεν ήταν ενιαία και ομοιομορφή. Άλλοι υπήρξαν αντιδράσεις, άλλοι όχι. Άλλοι «λείπουσαν» και άλλοι όχι. Στα πιο κοντινά μας παραδείγματα, στον δήμο Καισαριανής υπήρξαν αντιδράσεις από το σωματείο εργαζομένων στο δήμο αφού έπεσε στη πλάτη τους παραπάνω δουλειά (μπλε κάδοι) χωρίς καμία αλλαγή στον μισθό τους κτλ. Ταυτόχρονα, πολλοί κάτοικοι άρχισαν να υποψιάζονται την απάτη του «προοδευτικού» δήμου ο οποίος επικυρώνει χωρίς καμία επιφύλαξη σύμβαση με την Ε.Ε.Α.Α. Έτσι, φτάνουμε στο σημείο ο αριστέρας δήμαρχος Καισαριανής Τζόκας να προκηρύσσει δημοψήφισμα μεταξύ του ΝΑΙ και του ΟΧΙ για την εφαρμογή της προελημμένης απόφασης του Δ.Σ για το πρόγραμμα ανακύκλωσης! Κάποιες λίγες εκατοντάδες κάτοικοι τρέχουν να ψηφίσουν ΝΑΙ νομιμοποιώντας την απάτη και δηλώνοντας την υποταγή τους στη βλακεία και στον δήμαρχό τους.

Αντίθετα, στον δήμο Βύρωνα το πρόγραμμα ανακύκλωσης πήρε πανηγυρικό χαρακτήρα με τον δήμαρχο Χαρδαλιά να βγάζει πύρινους οικολογικούς λόγους και να στήνει ημερίδες ευαισθητοποίησης με δημοτικά κονδύλια. Εδώ δεν χρειάστηκε δημοψήφισμα παρά τις αντιδράσεις του Σωματείου των εργαζομένων. Η ενότητα και η δημοκρατία θριάμβησε και η ανακύκλωση «γίνε-ται κανονικά» και στον Βύρωνα...

ους φορείς (βλ.σύμπραξη ΟΤΑ-Ε.Ε.Α.Α), νέες αγορές για τις πολυεθνικές που θα προωθήσουν τις ανακυκλωμένες συσκευασίες τους που απευθύνονται σε «πελάτες με ανησυχίες», νέες αγορές για τα Μ.Μ.Ε που το κοινό τους διψά για «οικολογικές εκπομπές» και «εκστρατείες ανακύκλωσης». Και κάθε πρόταση που ανοίγει νέες αγορές και πεδία κερδοφορίας για την καπιταλιστική οικονομία οφείλει να εφαρμοστεί. Και πρέπει να εφαρμοστεί ακόμα και αν δεν έχει να προσφέρει τίποτα διαφορετικό. Αρκεί που οι πελάτες πιστεύουν ότι καταναλώνουν κάτι διαφορετικό⁵ Και εδώ έγκειται η δεύτερη, ίσως και μεγαλύτερη, απάτη που συνοδεύει το ζήτημα της ανακύκλωσης. Η επικοινωνιακή απάτη της ανακύκλωσης και της οικολογίας! Εδώ και χρόνια, βομβαρδιζόμαστε με κούφια λόγια περί βιώσιμου καπιταλισμού και αειφόρου ανάπτυξης. Μήπως με το «βιώσιμος» υπονοείται ότι τόσα χρόνια ήταν αβίωτος και τώρα θ' αλλάξει χούγια; Μήπως με το «αειφόρος» υπονοείται ότι η ανά-

⁵ Οι μαρξιστές-«κριτικοί του καπιταλισμού» ονομάζουν αυτό το φαινόμενο «συμβολική διαφοροποίηση». Και οι δύο περιγράφουν την διαδικασία όπου ένα και μόνο αντικείμενο-εμπόρευμα μπορεί να πωλείται αδιάκοπα κάτω από διαφορετικές ταμπέλες, με δήθεν «αναβαθμισμένες υπηρεσίες», με άλλο χρώμα, άλλο σχήμα, άλλη μυρωδιά κτλ. Αυτό εξασφαλίζει την πρακτική της αγοράς και της κατανάλωσης με βάση τις επίπλαστες ανάγκες που δημιουργεί η διαφημιστική προπαγάνδα και η καταναλωτική μαγία ως παράγοντα ευτυχίας και ευδαιμονισμού για τον πολίτη-καταναλωτή. Έτσι, ο κόσμος κινείται, η οικονομία κινείται, τα αφεντικά κερδίζουν και η μαζική παραγωγή λαδώνει τα γρανάζια της. Και τούμπαλι. Και η παραπάνω διαδικασία εμπειρίξει το κινητό μας, τα ρούχα μας, το αυτοκίνητό μας, την ανακύκλωση, το big brother, τα talent shows και άλλα πολλά...σκουπίδια.

πτυξη σκότωνα και νέκρωσε και τώρα θα τη δει αλλιώς; Πέρα από τα αστεία, η όλη προπαγάνδα περί ανακύκλωσης υποκρύπτει αυτή ακριβώς την παραδοχή: ότι δηλαδή ανακυκλώνοντας τα απορρίμματά μας, θα μπορούσαμε να ζήσουμε παρά με όλα τα σκουπίδια που παράγει ο καπιταλισμός της μαζικής παραγωγής, των τερατουπόλεων, της πυρηνικής ενέργειας κτλ. Εν ολίγοις, το ιδεολόγημα της ανακύκλωσης έρχεται να «κολλήσει» στις μπουρδες περί βιωσιμότητας και αειφορίας, εξομαλύνοντας τις δομικές αντιφάσεις του καπιταλισμού και νομιμοποιώντας συνολικά τον καταστροφικό πυρήνα της ανάπτυξης του. Κάτι σαν τη κολυμβήθρα του Σιλβάμ δηλαδή! Επιπλέον, σ' αυτή την προσπάθεια είμαστε όλοι «συμμέτοχοι και συνυπεύθυνοι» αφού κρατάμε στα χέρια μας (και στις σκουπιδοσακούλες μας) «την τύχη του πλανήτη»! Ακόμα και από τον καναπέ μας μπορούμε να σώσουμε τον κόσμο, αρκεί να διαχωρίζουμε το αλουμίνιο, το χαρτί και το γυαλί απ' τα υπόλοιπα σκουπίδια μας. Αρκεί να αγοράζουμε οικολογικούς λαμπτήρες και να χρησιμοποιούμε ανακυκλωμένες συσκευασίες. Αρκεί να συμμετέχουμε σε τηλεοπτικούς οικολογικούς εράνους και σε χρηματοδοτούμενες δενδροφυτεύσεις από κανάλια και εταιρίες. Αρκεί να αποδεχτούμε τις ατομικές λύσεις που μας προτείνουν οι τεχνοκράτες και οι ειδικοί, οι βιομηχανίες και οι πολυεθνικές, οι κυβερνήσεις και τα αφεντικά μας. Δεν στοχεύουν μόνο τις τσέπες μας. Το μυαλό συνεχίζει να'ναι ο στόχος...

Από τον πολιτισμό της μόλυνσης...

Ο καπιταλιστικός κόσμος είναι τόσο άρρηκτα συνδεδεμένος με την καταστροφή του πλανήτη όσο οι κόμποι του γόρδιου δεσμού. Η παγκόσμια δικτατορία του κεφαλαίου συνεχίζει να κινεί τις μηχανές της μαζικής παραγωγής και της μαζικής κατανάλωσης ως θεμέλιου λίθου της καπιταλιστικής ανάπτυξης (απότοκο του «καπιταλιστικού θριάμβου» της βιομηχανικής επανάστασης) υποτάσσοντας πλήρως την φύση και τον άνθρωπο στον δρόμο της εκμετάλλευσης και της κερδοφορίας. Ο άνθρωπος έχει προ πολλού μετατραπεί στο πολυτιμότερο εμπόρευμα υπό την ονομασία «εργατική δύναμη-μισθωτή εργασία», η φύση μέσα από τον φακό της αστικής επιστήμης ποσοτικοποιείται και κομματιάζεται σε επιμέρους φυσικούς πόρους ή πρώτες ύλες και η τεχνολογία

μελετάται, προγραμματίζεται και εφαρμόζεται με άξονα την αποδοτικότερη και ταχύτερη παραγωγή ανεξαρτήτως αποτελεσμάτων. Η **μαζική παραγωγή εμπορευμάτων** απαιτεί και την διευρυμένη εκμετάλλευση και λεπλασία του φυσικού περιβάλλοντος: από την εξόρυξη πρώτων υλών μέχρι την εκμετάλλευση της γης, του αέρα, του φωτός και του νερού για παραγωγή ενέργειας που κινούν τις αδηφάγες ατμομηχανές της παγκόσμιας βιομηχανίας. Ταυτόχρονα, **η μαζική κατανάλωση** είναι αυτή που απορροφά τα προϊόντα της μαζικής παραγωγής αποτελώντας το ανεστραμμένο είδωλο της. Άμεσο παράγωγο αυτής της διαδικασίας είναι η μαζική παραγωγή σκουπιδιών και ρύπων σε όλα τα στάδιά της. Από το στάδιο της παραγωγής που συνδέεται με την ανεξέλεγκτη εκροή ρύπων, υγρών/στερεών ή αέριων, που μολύνουν καθετί πάνω στη γη: τον υδροφόρο ορίζοντα και την θάλασσα, το υπέδαφος της γης και τις καλλιέργειες, τον άνθρωπο και κάθε άλλο έμβιο ον, το στάδιο της επεξεργασίας/τυποποίησης όπου κάθε υλικό που περισσεύει διοχετεύεται πίσω στη φύση ως απόβλητο και το στάδιο της κατανάλωσης στο οποίο «καταλήγει» η κυκλοφορία των εμπορευμάτων-σκουπιδιών. Όμως, η ιστορία των εμπορευμάτων και των σκουπιδιών δεν τελειώνει εκεί. Κάθε εμπόρευμα μπορεί να περιέχει δεκάδες είδη ρύπων (πχ.συσκευασίες) ενώ μπορεί το ίδιο το εμπόρευμα να αποτελέσει στο σύνολό του ένα σκουπίδι. Και εδώ έρχονται οι νόμοι της αγοράς και του καταναλωτικού ευδαιμονισμού να επαναπροωθήσουν τις μηχανές παραγωγής

σκουπιδιών. Πόσες φορές πετάξαμε ένα ρούχο χωρίς να ξεφτίσει αφού πλέον έχουμε αγοράσει ένα καινούργιο ή πόσες φορές πετάξαμε μια οικιακή συσκευή έναντι μιας άλλης «ανώτερης»; Από μικροί μαθαίναμε ότι οι οικονομικοί δείκτες της αγοράς και της ζήτησης είναι αυτοί που καθοδηγούν και τους ρυθμούς παραγωγής. Όταν μεγαλώσαμε μας έμαθαν και το άλλο μισό παραμύθι. Το σύγχρονο marketing, ο πολιτισμός της διαφήμισης, τα «πακέτα προσφορών» και οι εκπτώσεις, τα πολύχρωμα λαμπιόνια και οι κλιδάτες συσκευασίες μπορούν και ανοίγουν συνεχώς «νέες αγορές» δημιουργώντας και νέες επίπλευστες ανάγκες μέσα στο κοινωνικό σώμα. «Ανάγκες» που μέσα στις καταναλωτικές κοινωνίες υποσκέλιζαν την αξία χρήσης ενός αντικειμένου με την ανταλλακτική του αξία (εμπόρευμα) και προοδευτικά επένδυσαν το εμπόρευμα με συμβολική αξία όπου η πρόσβαση σ' αυτό ή η κατοχή του μεταφράζεται και σε κοινωνικό status ή πηγή ευτυχίας. Κάπως έτσι, **η παραγωγή εμπορευμάτων και σκουπιδιών δεν σταματά ΠΟΤΕ**. Ακόμα και σε περιόδους οικονομικής ύφεσης όπου οι καταναλωτές είναι «μαζεμένοι», μπορεί η παραγωγή εμπορευμάτων να μειώνεται αλλά η παραγωγή σκουπιδιών παραμένει αμετάβλητη ή και αυξάνεται αφού μεγάλο κομμάτι εμπορευμάτων (τα γνωστά stock) πέφτει «στην αχρηστία» και πλέον μετατρέπεται σε σκουπίδι. Ταυτόχρονα, δεν μπορούμε να κλείσουμε τα μάτια μπροστά στο μητροπολιτικό φαινόμενο. Η μητρόπολη (άλλο ένα ιστορικό απότοκο της βιομηχανικής επανάστασης) συμπυκνώνει σχεδόν

το σύνολο των αντιφάσεων της καπιταλιστικής ανάπτυξης όπου η ανθρώπινη παρουσία συρρικνώνεται και ασφυκτιά ανάμεσα στην απρόσκοπτη ροή των ανθρώπων-εμπορευμάτων, τις εμπορικές/καταναλωτικές ζώνες και τα γκρίζα προάστια-υπνωτήρια, όπου ο κοινωνικός ιστός αποσυντίθεται και γίνεται εύαλωτος στην κρατική επιβολή, τον έλεγχο και την επιτήρηση, όπου η σχέση ανθρώπου και φύσης αλλοτριώνεται ανεπανόρθωτα. Οι ασφυκτικές συνθήκες επιβίωσης για εκατομμύρια στοιβαγμένες ανθρώπινες υπάρξεις μέσα στις μητροπόλεις οδηγούν αναπόδραστα και επιβαρύνονται από την μαζική συσσώρευση σκουπιδιών στο εσωτερικό τους και όχι μόνο. Τα μητροπολιτικά σκουπίδια είναι άλλος ένας παράγοντας που οδηγεί στην επέκτασή της χαβούζας αφού, σύμφωνα με τις κυριάρχες πολιτικές διαχειρίσις των ρύπων, απαιτείται η καταστροφή και υποβάθμιση τεράσιων εκτάσεων στα περίχωρά τους που μετατρέπονται σε σκουπιδότοπους. Έτσι, όταν τα σκουπίδια δεν στοιβάζονται στη γειτονιά μας και δεν ξεχειλίζουν από τους πολύχρωμους κάδους ανακύκλωσης, δεν εξαφανίζονται δια μαγείας αλλά μετατρέπουν κάποιες άλλες περιοχές σε χωματερές. Μέσα σ' αυτήν την πραγματικότητα, τα σκουπίδια και η διαχείρισή τους αναδεικνύονται σε μια νέα βαριά βιομηχανία του σύγχρονου καπιταλισμού. Βιομηχανία που τροφοδοτείται από το σύνολο της καπιταλιστικής μηχανής με «πρώτες ύλες» και τις μετατρέπει εκ νέου σε εμπορεύσιμα προϊόντα μέσω της αξιοποίησης των σκουπιδιών για την ανάκτηση υλών ή την παραγωγή ενέρ-

γειας. Βιομηχανία που κινεί μια ολόκληρη οικονομία η οποία συμπεριλαμβάνει:

- τις νέες τεχνολογίες αιχμής γύρω από την διαχείριση και εναπόθεση των σκουπιδιών

- το παγκόσμιο εμπόριο αποβλήτων μεταξύ κρατικών σχηματισμών και εταιρειών που στέλνουν τοξικά απόβλητα σε χώρες της καπιταλιστικής περιφέρειας προκαλώντας τον εξανδραποδισμό ολόκληρων κοινωνιών από τον τόπο τους

- το «χρηματιστήριο των ρύπων» (carbon trading). Πολυεθνικές εταιρίες της παγκόσμιας βιομηχανίας αλλά και χώρες ολόκληρες (ΗΠΑ, Ιαπωνία κ.α) κατέχοντας συγκεκριμένα δικαιώματα εκπομπής επικίνδυνων αερίων (δηλαδή ποσοστά ρύπων) κερδοσκοπούν μέσα από την αγοραπωλησία αντίστοιχων δικαιωμάτων άλλων «λιγότερο ρυπογόνων» εταιρειών ή χωρών ώστε να συνεχίζουν ακάθεκτες το καταστροφικό έργο της βιομηχανίας τους.

Με βάση όλα τα παραπάνω, η σκιαγράφηση του πλανήτη-χωματερή δεν αποτελεί μια μελλοντική δυστοπία αλλά μια σκληρή και ασφυκτική πραγματικότητα για την φύση και τον άνθρωπο.

...ΣΤΗΝ «ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥ ΚΡΙΣΗ»...

Έχουμε βαρεθεί ν' ακούμε μέσα από τις τηλεοπτικές οθόνες και τα στημένα δημοσιεύματα για την οικολογική κρίση που μαστίζει τον πλανήτη μας. Διεθνείς οργανισμοί, επιστήμονες και τεχνοκράτες, κρατικοί υπάλληλοι και υπουργοί, μεγαλοδημοσιογράφοι και διάφοροι μαιντανοί αναμασούν την καραμέλα της οικολογικής κρίσης με κάθε ευκαιρία και αφορμή: είτε αυτή είναι ένα τσουνάμι στον Ινδικό ή Ειρηνικό ωκεανό, είτε μια πλημμύρα στη Νέα Ορλεάνη. Μάλιστα, εδώ και χρόνια τα εγκλήματα του παγκόσμιου κεφαλαίου και τα «ατυχήματα» που προκαλεί, εμφανίζονται από τον κόσμο του θεάματος ως «φυσικές καταστροφές»: είτε είναι η μόλυνση του Κόλπου του Μεξικό από τις πετρελαιοπηγές της BP, είτε είναι η έκρηξη του πυρηνικού αντιδραστήρα στη Φουκουσίμα, είτε είναι η εξάπλωση των μεταλλαγμένων τροφίμων από πολυεθνικές τύπου Monsanto κ.α, είτε είναι η παραγωγή αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου από την παγκόσμια βιομηχανία. Αυτό που μένει από την κυρίαρχη προπαγάνδα περί οικολογικής κρίσης δεν είναι τίποτα άλλο παρά το αίσθημα κινδύνου στις κοινωνίες και οι συνθήκες εκτάκτου ανάγκης που εγκαθιστούν οι

κρατικοί σχηματισμοί ανά την υφήλιο με αφορμή τέτοιου είδους καταστροφές. Κόκκινες ζώνες γύρω από (πρώην ή νυν) πυρηνικά εργοστάσια, ερημοποιημένα τοπία στις χώρες της καπιταλιστικής περιφέρειας (ή Τρίτου Κόσμου όπως αναπαράγει η πρωτοκοσμική αυθάδεια) από την ταφή «δυτικών» απορριμμάτων (τοξικών ή μη), απλοϊσμένες ακτές από πετρελαιοκηλίδες είναι μερικά από τα σημεία του πλανήτη όπου συμπυκνώνονται και συμβολίζονται με τρόπο ολοκληρωτικό οι καταστροφικές συνέπειες της καπιταλιστικής μηχανής. Βέβαια, η κυρίαρχη προπαγάνδα απ' τη μια συσκοτίζει συνειδητά τις πραγματικές αιτίες και ευθύνες γι' αυτήν την κρίση και απ' την άλλη προσπαθεί να εμψυώσει στους ανθρώπους ενοχικά σύνδρομα ώστε μετά να πλασάρει και τα κατάλληλα άλλοθι για τους «ενεργούς πολίτες» αλλά και να προσφέρει και τις ανάλογες «λύσεις» (πχ. ανακύκλωση).

Ο πολιτισμός της μόλυνσης δεν καθαρίζεται, ανατρέπεται

Η Κερατέα μπορεί να αποτελεί την πιο διαδεδομένη, μαζική και συνεχή εστία αντίστασης ενάντια στη κατασκευή ενός ΧΥΤΑ, όμως, δεν αποτελεί το μοναδικό παράδειγμα αγώνα τοπικών κοινωνιών ενάντια στην υποβάθμιση της ζωής τους και του φυσικού περιβάλλοντος από αντίστοιχους σχεδιασμούς. Παρόμοια είναι τα παραδείγματα της Λευκίμμης Κέρκυρας, του Ελληνικού Ιωαννίνων, του Καρβουναρίου Θεσπρωτίας, του Γραμματικού Αττικής, των Λιοσίων και της Φυλής, όπου οι τοπικές κοινωνίες, με διαφοροποιήσεις στα επιμέρους χαρακτηριστικά και μορφές αγώνα, αντιτάχθηκαν έμπρακτα στα σχέδια εξουσίας κι εργολάβων. Η ακολουθία των παραπάνω αγώνων ξεδιπλώνεται παράλληλα και με την προσπάθεια του ελληνικού κράτους να επιβάλλει τον «ορθολογικό» περιφερειακό σχεδιασμό των απορριμμάτων. Και η δυναμική αυτών των αγώνων διασταυρούμενη με την κρατική πυγμή και τα εργολαβικά συμφέροντα, συνεχίζει να αναδεικνύει τις αντιφάσεις και τα αδιέξοδα του πολιτισμού της μόλυνσης. Δεν είναι τυχαίο ότι σ' όλες τις παραπάνω περιπτώσεις ο κατασταλικός στρατός των ΜΑΤ, σαν εκστρατευτικό σώμα, σπίνει ένα σκηνικό κατοχής στους τόπους που αντιστέκονται χτυπώντας χυδαία και συλλαμβάνοντας κατοίκους, πνίγοντας τις κοινότητες στον χημικό πόλεμο. Δεκάδες διμοιρίες κυκλώνουν τα χωριά, προσπαθώντας με την τρομοκρατία να σπάσουν το ηθικό των κατοίκων και να αποσπάσουν τη συναίνεσή τους. Νωπές είναι ακόμα οι μνήμες των ξυλοδαρμών, των εφόδων σε σπίτια και των δακρυ-

γόνων, που στη Λευκίμμη της Κέρκυρας είχαν σαν τραγικό απολογισμό τον θάνατο της εγκύου Μ.Κουλούρη, απόρροια τυφλής επιθεσης των ένοστων δολοφόνων σε συγκεντρωμένο κόσμο. Οι αγώνες των κατοίκων για να μην προστεθούν οι τόποι τους στη λίστα με τους ανά την Ελλάδα σκουπιδότοπους πολλές φορές αγκαλιάστηκαν κι ενισχύθηκαν όχι μόνο από τις θιγόμενες κοινωνίες αλλά κι απ' τους κατοίκους των γειτονικών περιοχών αποδεικνύοντας έμπρακτα την σημασία της κοινωνικής αλληλεγγύης. Οι συλλογικές αντιστάσεις που αναπτύχθηκαν στις τοπικές κοινωνίες επαναποθέτουν την κρισιμότητα της αλληλεγγύης στο πεδίο των κοινωνικών αγώνων. Η αλληλεγγύη μεταξύ των αγωνιζομένων δεν είναι καταλυτική μόνο για την δυναμική του εκάστοτε αγώνα. Κάτι τέτοιο θα υποβάθμιζε το ζήτημα της αλληλεγγύης απλώς σε ένα ποσοτικό ζήτημα που ενίοτε μεταφράζεται σε άνευρα λογύδρια συμπαράστασης εκ του μακρόθεν ή σε τυχοδιωκτικές «συμμαχίες». Η αλληλεγγύη πέρα από τις δυναμικές ενός αγώνα αφορά και τις δυνατότητές του. Γιατί αλληλεγγύη σημαίνει ισότιμη σχέση και επικοινωνία μεταξύ των αγωνιζομένων και των επιμέρους αγώνων που μεταμορφώνει την μερική εμπειρία του καθενός σε συλλογική εμπειρία αγώνα μιας κοινότητας ανθρώπων. Αλληλεγγύη που αναμετράται συνεχώς με την εξατομίκευση και τον κατακερματισμό και ανασυνθέτει την κοινότητα των καταπιεσμένων πέρα από πλαστούς διαχωρισμούς και καιροσκοπισμούς. Από την Λευκίμμη ως την Κερατέα, οι αγωνι-

ζόμενοι δεν αρκέστηκαν στην υπεράσπιση της νομιμότητας απέναντι στην «αυθαιρετούσα δημοκρατία» αλλά υπερασπίστηκαν με κάθε μέσο τον τόπο, τη ζωή και την αξιοπρέπεια τους. **Η πολυμορφία και η αποφασιστικότητα** των αγώνων τους απέδειξε ότι η κρατική κατασταλτική μηχανή όχι μόνο δεν είναι άτρωτη αλλά αντίθετα χωλαίνει ιδιαίτερα όταν από την άλλη πλευρά του οδοφράγματος βρίσκεται ανθρώπους αποφασισμένους και χωρίς προσωπικά συμφέροντα. Ανθρώπους χωρίς προηγούμενες εμπειρίες αντίστασης αλλά ωθημένους από τη θέληση για την υπεράσπιση των ίδιων και του τόπου τους ενάντια σε κάθε επίδοχο ρυθμιστή της ύπαρξής τους. Από τα οδοφράγματα και τα μπλόκα ως τις πράξεις σαμποτάζ στα μηχανήματα των εργολάβων, αντέταξαν **την απαραίτητη κοινωνική αντιβία των από κάτω** ενάντια στη λυσοσάλεα επίθεση από το κράτος και έσπασαν στην πράξη τους πλαστούς διαχωρισμούς που θέτει η κυριαρχία σε κάθε κοινωνικό αγώνα μεταξύ «βίαιων και ειρηνικών».

Βέβαια, δεν μπορούμε να μην αναφερθούμε στον ρόλο των θεσμικών φορέων και των τοπικών αρχόντων. Συχνά, οι τοπικοί άρχοντες, οι «αγωνιστές δήμαρχοι» που ευδοκίμούν στον ελλαδικό χώρο, σύρθηκαν πίσω από την αγωνιστική διάθεση των κατοίκων που ξεπέρασε τα μικροκομματικά νταραβέρια και σκοπιμότητες αφού το μόνο που έχουν να κομίσουν είναι η διαμεσολάβηση των αγώνων, το στρίμωγμα τους στο θεσμικό παζάρεμα με το κράτος και η προσπάθεια εξεύρεσης «λύσεων» δήθεν προς

όφελος των κατοίκων. Χαρακτηριστικά που εκ προοιμίου αποτελούν εχθρικό έδαφος για την ανάπτυξη, την εξέλιξη αλλά και την ύπαρξη ουσιαστικών αγώνων ενάντια στην υποβάθμιση της ζωής μας.

Δεν έχουμε να μοιραστούμε τίποτα με τους κρατικούς θεσμούς ούτε μπορούμε να ζυγιάζουμε το δίκιο του αγώνα στα αστικά δικαστήρια περιμένοντας να αναγνωριστούν τα δίκια μας. Αυτά αναγνωρίζονται από τους διπλανούς μας, από τους αγωνιζόμενους, από τις τοπικές κοινωνίες που ξεσηκώνονται.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αρχική εμμονή των κατοίκων της Κερατέας στο ζήτημα της νομιμότητας αφού στο χέρι τους είχαν θετικές αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις από το ΣτΕ τις οποίες με προκλητικό τρόπο αγνοούσε η κρατική εξουσία, η συμμορία των εργολάβων και οι ένστολοι φρουροί τους.

Γρήγορα, έγινε αντιληπτό στην τοπική κοινωνία ότι ο θεσμικός παράγοντας δεν μπορεί ν' αποτελέσει σύμμαχο στον αγώνα τους κάτι που έδωσε τροφή στα παπαγαλάκια των ΜΜΕ για την περαιτέρω στοχοποίηση και στιγματισμό των κατοίκων που βρίσκονταν στα μπλόκα και συγκρούονταν έμπρακτα με το νομιμοφανές προσώπειο της αδικίας. Βέβαια, σ' αυτό υποβοηθή και η ευρύτερη απαξίωση των πολιτικών θεσμών του ελληνικού κράτους, ακόμα και των αυτοδιοικητικών, από μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας.

Παραμένει, όμως ζητούμενο η **έμπρακτη αμφισβήτηση της εξουσίας τους** και του διαμε-

σολαβητικού τους ρόλου από τις τοπικές κοινωνίες⁶.

Με τα παραδείγματά τους, οι κάτοικοι διέδωσαν το μήνυμα ότι όλοι οι αγωνιζόμενοι μπορούν να πάρουν την κατάσταση στα χέρια τους στο εδώ και τώρα και να μην τοιμπίσουν στις υποσχέσεις για έτοιμες λύσεις και στείρο διάλογο. Μέσα από την **αυτοοργάνωση και την άμεση συλλογική δράση** κατάφεραν ν' ανάγουν το υπάρχον πρόβλημα της διαχείρισης των σκουπιδιών σε ζήτημα πολιτικών επιλογών και κεντρικής πολιτικής σκοπιμότητας για τα κέρδη από τη διαχείρισή τους. Η σύγκρουση με την καθεστωτική επιβολή και τα εργολαβικά συμφέροντα, την κατασταλτική βία και την ιδεολογική προπαγάνδα των ΜΜΕ, την εξουσία των τοπικών αρχόντων και των τενοκρατών, άνοιξαν και συνεχίζουν να ανοίγουν περάσματα κοινωνικής χειραφέτησης. Η άμεση αντιπαράθεση με τα ιδεολογήματα και τις δυνάμεις της κυριαρχίας μπορούν να εμπλουτίσουν το βίωμα του αγώνα με απελευθερωτικές

⁶ Τις μέρες που γράφεται η ημεροσούρα εκτυλίσσεται μέσα σε υπουργικά γραφεία ένας «διάλογος» μεταξύ κυβερνητικών στελεχών και αντιπροσωπείας της δημοτικής αρχής της Λαυρεωτικής, της επιτροπής αγώνα και ντόπιων παραγόντων και τενοκρατών για την εξεύρεση «λύσης» στο ζήτημα της Κερατέας. Ένας διάλογος καλοστημένος (με τις ευλογίες του τοπικού μητροπολίτη!) και πολυδιαφημισμένος αφού οι «γέφυρες διαλόγου» έρχονται να αντισταθμίσουν την πολύμηνη και βίαιη πολιορκία της Κερατέας από τα ΜΑΤ. Επίσης, εδώ και ένα μήνα οι κάτοικοι έχουν αποχωρήσει απ' τα μπλόκα και έχουν μετατραπεί σε παρατηρητές ή γνωμοδότες γύρω από τις «εναλλακτικές» προτάσεις που τίθενται από την δημοτική αρχή στην διαπραγμάτευση με το κράτος και αφορούν την αλλαγή της χωροθέτησης του ΧΥΤΑ καθώς και την μέθοδο της κάυσης-αεριοποίησης όσον αφορά την διαχείριση των απορριμμάτων.

εμπειρίες που ανοίγουν συνεχώς νέα μέτωπα με την αλλοτρίωση, τον ατομισμό και τους εκβιασμούς της εξουσίας. Γιατί σε κάθε αγώνα που δίνουμε ανοίγονται μπροστά μας πολλά στοιχεία πέρα από την υλική έκβαση του αγώνα με όρους «νίκης και ήττας». Σίγουρα, κάθε μικρή «νίκη» μπορεί να γεμίζει με αισιοδοξία και αυτοπεποίθηση και κάθε «ήττα» να πεισιμώνει ή και να καταστρέφει. Όμως, η συνολική εμπειρία του αγώνα που δεν διαμεσολαβείται αλλά μοιράζεται από κοινού και ισότιμα με άλλους αγωνιζόμενους μπορεί να μεταφραστεί σε νέες εχθροπραξίες με τον κόσμο της εξουσίας, με την κυριαρχία του κράτους και του κεφαλαίου. Εν ολίγοις, πέρα από την έκβαση κάθε αγώνα, οφείλουμε να εστιάζουμε και στον κοινωνικό μετασχηματισμό μέσα από τις εμπειρίες των αγώνων μας. Πλάι στα ερωτήματα για το «αν άλλαξε κάτι με τον αγώνα μας», ο προβληματισμός για το «αν άλλαξαμε εμείς οι ίδιοι μέσα από τον αγώνα μας» μπορεί να δώσει μια διαλεκτική ώθηση στους αγώνες μας εγγράφοντάς βαθιά τα σημάδια τους στην κοινωνική πραγματικότητα.

Από τους αγώνες σ' όλη την ελληνική επικράτεια ενάντια στην διαχείριση των απορριμμάτων μέχρι το μωσαϊκό των αντιτάσεων ενάντια στη λαίλαπα της καπιταλιστικής ανάπτυξης και την κρατική βαρβαρότητα- από τις κοινότητες της βόρειας Κρήτης και πολλών νησιών που οργανώνονται ενάντια στις αιολικές βιομηχανικές ζώνες, τους πολύχρονους αγώνες των κατοίκων της Χαλκιδικής ενάντια στην εξόρυξη χρυσού, τις αντιτάσεις ενάντια στα φράγματα του Αχε-

λώου και την κατασκευή αυτοκινητόδρομων πάνω στις πλαγιές του Υμηττού- μπορούμε να συνεχίσουμε να παίρνουμε θάρρος και να οδηγηθούμε σε ένα κρίσιμο συμπέρασμα. Ότι δηλαδή αγώνες κι αντιτάσεις που αναπτύσσονται πέρα κι έξω από τις ακίνδυνες και προωθούμενες από τα πάνω λογικές, είναι αυτές που πραγματικά αποτελούν κίνδυνο για την εξουσία. Αγώνες που εξελίσσονται στην πορεία τους, συνδέονται και διακλαδώνονται με την υπόλοιπη κοινωνική πραγματικότητα, συνολικοποιούνται, μας βοηθούν να αλλάξουμε τη ζωή μας ενώ αγωνιζόμαστε και ανοίγουν προοπτικές. Προοπτικές για την ατομική και συλλογική χειραφέτηση, προοπτικές για την κοινωνική επανάσταση, προοπτικές για την κοινωνία της αλληλεγγύης, της αυτοδιεύθυνσης και της ελευθερίας. Προοπτικές που επιβεβαιώνουν την καθόλα επιστημονική ρήση ότι τα φαιαινία εκρήγνυνται από τα κάτω...

αντί επιλόγου

Σ' όσους επιμένουν πεισματικά να ρωτούν «και τί θα κάνουμε με τα σκουπίδια;», δεν μπορούμε παρά να αντιτεινουμε: «με την μηχανή που τα παράγει τι θα κάνουμε;». Και αυτό το ερώτημα δεν τίθεται στο αύριο, στο επαναστατικό επέκεινα μιας «άλλης» κοινωνίας. Αλλά στο εδώ και τώρα! Γιατί πολύ απλά δεν μπορεί να υπάρξει καμιά πειστική απάντηση περί διαχείρισης των ρύπων χωρίς μια σαφή απάντηση για τον καταστροφικό πυρήνα της καπιταλιστικής μηχανής.

Όπως και αν το κάνουμε, κύριοι, τα σκουπίδια δεν είναι ένα σύμπτωμα της καπιταλιστικής μηχανής που πρέπει να επουλωθεί αλλά άλλη μια συνυφασμένη έκφανση του. Τι να κάνουμε, κύριοι; Ο πλανήτης είναι πεπερασμένος αλλά και ένας ζωντανός οργανισμός συνάμα. Αλήθεια, για πόσο ακόμα;

Πρωτοβουλία Αναρχικών Αντιεξουσιαστών από τους πρόποδες του Υμηττού

paarty123@yahoo.gr
paarty.squat.gr

Η συλλογικότητά μας δημιουργήθηκε το 2005 από την συνάντηση συντρόφων και συντροφισσών, αναρχικών και αντιεξουσιαστών, που κατοικούν και κινούνται στις περιοχές του Βύρωνα, του Παγκρατίου, της Καισαριανής και του Υμηττού. Αφορμή για την συνάντησή μας ήταν η συμμετοχή μας στις κινητοποιήσεις ενάντια στο πρόγραμμα εθελοντικής ρουφιανιάς του Δήμου Βύρωνα. Το εγχείρημα μας γεννήθηκε μέσα από την επιθυμία να παρέμβουμε συλλογικά στην καθημερινότητα των γειτονιών μας, από την ανάγκη ν' αναδείξουμε μορφές και τρόπους να ζεις και να αγωνίζεσαι με όρους αλληλεγγύης και αξιοπρέπειας, από την θέλησή μας να δράσουμε άμεσα και αντιϊεραρχικά ενάντια στους θεσμούς εκπροσώπησης, προβάλλοντας συνάμα και την συνολική ρήξη με τους εξουσιαστικούς θεσμούς. Σκοπός μας ήταν και είναι να μπολιάσουμε τις σχέσεις μας, τους αγώνες μας και τις γειτονιές μας με τον ιό της

αντίστασης και της αυτοοργάνωσης, της άμεσης δράσης και της επανοικειοποίησης, της αλληλεγγύης και της συντροφικότητας, του ανατρεπτικού και απελευθερωτικού προτάγματος, μέσα από την αυτόνομη δράση μας αλλά και την ατομική και πρωτοβουλιακή συμμετοχή μας σε ό,τι ζωντανό και ακυρωμένο κινείται στις γειτονιές μας και νιώθουμε ότι μας χωρά ολόψυχα. Ως κομμάτι του ευρύτερου αναρχικού-ελευθεριακού κινήματος αλλά και των ταξικών-κοινωνικών αγώνων της εποχής μας, αναζητούμε στο εδώ και τώρα τα μονοπάτια της ατομικής και συλλογικής χειραφέτησης ενάντια στον κόσμο των κρατών, των αφεντικών, των ταξικών ανισοτήτων, των συνόρων, των ρατσισμών, των έμφυλων διαχωρισμών. Και τα μονοπάτια αυτά φιλοδοξούμε να τα περπατήσουμε. Ως την κοινωνική απελευθέρωση και την αναρχία, ως την αταξική κοινωνία της αλληλεγγύης και της αυτοδιεύθυνσης.